

Martin Hadinec¹⁾

Kritérium soukromého dlužníka v systému kritéria subjektu v tržním prostředí

Úvod

Jedním z hlavních cílů Evropské unie a dříve Evropského společenství bylo a je vytvoření vnitřního trhu, tedy ve smyslu čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie prostoru bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Jednou z metod, jak tohoto cíle dosáhnout je též skrze regulaci veřejných podpor, tedy opatření, které jsou poskytovány státem, územně samosprávnými celky a za určitých podmínek dalšími entitami „za účelem podpory domácího hospodářství.“²⁾ Základním principem veřejné podpory tak je zvýhodnění určitého podniku, které by tento podnik za běžných tržních podmínek nemohl získat.³⁾ V případě, že toto zvýhodnění splní i další podmínky stanovené právními předpisy,⁴⁾ jedná se o veřejnou podporu, která je obecně unijním právem zakázána, pokud není zjištěna její slučitelnost na základě porovnání pozitiv a negativ veřejné podpory.⁵⁾

Již po řadu let je v oblasti práva veřejných podpor používáno v rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie a Evropské komise kritérium subjektu v tržním prostředí, na základě kterého je při identifikaci znaků veřejné podpory přezkoumáváno, zda došlo ke zvýhodnění podniku či nikoliv. Toto kritérium bylo dále rozpracováno do třech podob v závislosti na tom, v jakém postavení se případný poskytovatel veřejné podpory nachází vůči případnému příjemci veřejné podpory, konkrétně jde o kritérium soukromého investora, kritérium soukromého věřitele a kritérium soukromého prodávajícího. V recentní judikatuře však Soudní dvůr přišel s dalším, zcela novým

---

¹⁾ Tento text byl zpracován v rámci projektu studentského vědeckého výzkumu „Vývoj finančněprávní a trestněprávní regulace pod vlivem normotvorby Evropské unie“ realizovaného v letech 2020 – 2022 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, SVV 260 493/2020.

²⁾ POHL, M.: Čl. 107. SYLLOVÁ, J., PÍTROVÁ, L., PALDUSOVÁ, H. a kol.: *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 476. ISBN 978-80-7400-339-4.

³⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1996, *SFEI a další*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 60.

⁴⁾ K znakům veřejné podpory viz níže.

⁵⁾ WERNER, P., VEROUDEN, V.: Chapter 1 Introduction – The Law and Economics of EU State Aid Control. WERNER, P., VEROUDEN, V.: *EU State Aid Control: Law and Economics* [online]. Alphen Aan Den Rijn: Kluwer Law International, 2017, s. 10 [cit. 2022-04-07]. ISBN 9789041151476. Dostupné z: <https://1url.cz/yrLRr>.

kritériem, a sice kritériem soukromého dlužníka. Cílem tohoto článku je toto kritérium rozebrat a vytyčit některé základní otázky, které jsou s ním spojené.

1. K pojmu veřejná podpora

Jak již bývá tradicí u odborné literatury zabývající se veřejnými podporami, na začátku je vhodné vymezit základní znaky veřejné podpory. Ani já se od této praxe neodchýlím, a proto, jak vyplývá z čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, o veřejnou podporu jde tehdy, pokud podpora:

- a) je poskytnuta státem nebo ze státních prostředků,⁶⁾
- b) zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby,
- c) ovlivňuje obchod mezi státy a
- d) narušuje hospodářskou soutěž nebo hrozí narušením hospodářské soutěže.

Uvedené podmínky je třeba splnit kumulativně, v opačném případě se nemůže jednat o veřejnou podporu. Pokud dojde k naplnění všech znaků, je třeba posoudit slučitelnost veřejné podpory s vnitřním trhem. Pro účely tohoto článku je důležité zejména jedno kritérium, a sice zvýhodnění.

Zvýhodněním v rámci veřejných podpor je třeba chápat takové opatření, které vede ke zlepšení „*hospodářského nebo finančního postavení, či dokonce obohacení příjemce například snížením nákladů, jež obvykle zatěžují jeho rozpočet.*“⁷⁾ K tomu je navíc třeba doplnit podmínku, že se musí jednat o výhodu, kterou by za běžných tržních podmínek nemohl podnik⁸⁾ získat.⁹⁾ Základní myšlenka je tak jednoduchá a na první pohled zřejmá, pokud veřejný subjekt například uzavře smlouvu s příjemcem, přičemž mu poskytne úvěr za podmínek, které jsou zcela v rozporu s tržními podmínkami (ať již např. z toho důvodu, že by příjemce od banky obdržel daleko vyšší úrokovou sazbu, anebo protože by mu banka úvěr vůbec neposkytla), jde o zvýhodnění ve smyslu čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

---

⁶⁾ Pod pojmem „*státní*“ je nutné v kontextu veřejných podpor chápat též podpory udělované kraji, obcemi a případně dalšími entitami (tj. např. za určitých podmínek společnost ovládaná obcí apod.).

⁷⁾ Viz např. rozsudek Tribunálu ze dne 21. května 2010, *Francie a další v. Komise*, spojené věci T-425/04, T-444/04, T-450/04 a T-456/04, ECLI:EU:T:2015:450, bod 231.

⁸⁾ K identifikaci podniku odkazují na poměrně rozsáhlou judikaturu Soudního dvora Evropské unie. Pro účely tohoto článku pouze konstatují, že pojem podnik je třeba odlišovat od pojmů jako subjekt či osoba. Ačkoliv v řadě konkrétních případů se může jednat i o synonymum, není to pravidlem.

⁹⁾ Viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1996, *SFEI a další*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 60: „[...] it is necessary to establish whether the recipient undertaking receives an economic advantage which it would not have obtained under normal market conditions.“

Při posouzení zvýhodnění není důležitá forma podpory¹⁰⁾ ani úmysl, cíl či důvod¹¹⁾ poskytovatele.

Dále je třeba zvážit kontext, ve kterém je podpora poskytována, tedy zejména to, zda poskytovatel veřejný subjekt jedná v roli účastníka na trhu (např. pokud prodává obecní pozemky), anebo jedná při výkonu veřejné moci.¹²⁾ Toto rozlišení je velice důležité, neboť pouze v případě, kdy jedná poskytovatel jako účastník na trhu, může být aplikováno při přezkumu zvýhodnění kritérium subjektu v tržním prostředí. V každém posuzovaném případě tudíž musí být pečlivě rozlišováno, v jakém postavení v daném případě poskytovatel jednal, resp. jaký je obsah daného opatření.¹³⁾ To mimo jiné znamená, že za určitých podmínek, ačkoliv stát jedná prostředky veřejné moci, může přesto být kritérium subjektu v tržním prostředí aplikováno. Jak bylo například uvedeno v bodě 92 již zmíněného rozsudku Soudního dvora ze dne 5. června 2012, *Komise v. EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318: „[...] vzhledem k cílům sledovaným čl. 87 odst. 1 ES, jakož i kritériu soukromého investora, musí být hospodářská výhoda – a to i výhoda poskytnutá prostřednictvím daňových opatření – posuzována zejména z hlediska kritéria soukromého investora, ukáže-li se po případně vyžadovaném celkovém posouzení, že dotýčný členský stát sice použil takové nástroje veřejné moci, ale uvedenou výhodu poskytl v postavení akcionáře podniku, jehož je vlastníkem.“ Není tedy rozhodné, jaké prostředky stát používá, ale spíše jaký je obsah a v jakém postavení přitom jedná. Na rozdíl od staršího názoru Evropské komise není rozhodné, zda je dané opatření přijato ve formě zejména legislativní, ale pouze jaký je obsah.¹⁴⁾

Závěrem k této části zbývá dodat, že poskytovatelem veřejné podpory můžou být, jak již bylo výše uvedeno, nejen stát, kraje a obce, ale též za určitých podmínek i například soukromé společnosti.¹⁵⁾

---

¹⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. července 2003, *Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, bod 84.

¹¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. července 1974, *Itálie v. Komise*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, bod 13.

¹²⁾ Rozsudek Tribunálu ze dne 28. února 2012, *Land Burgenland a Rakousko v. Komise*, T-268/08, ECLI:EU:T:2012:90, bod 128-129.

¹³⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2012, *Komise v. EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, bod 80: „Z toho plyne, jak správně tvrdí i Komise, Kontrolní úřad ESVO a společnost Iberdrola a jak Tribunál rozhodl v bodech 223 až 228 napadeného rozsudku, že roli státu coby akcionáře podniku a roli státu jednajícího jakožto nositel veřejné moci je nutno rozlišovat.“

¹⁴⁾ BAETEN, N., GAM, L.: *Tax Measures and the Private Investor Test: The Court of Justice Endorses a Level Playing Field: Annotation on the Judgment of the Court of Justice (Grand Chamber) of 5 June 2012 in Case C-124/10 P - Commission v EDF*. European State Aid Law Quarterly [online]. Berlin: Lexxion Publisher, 2013, 12(3), s. 548 [cit. 2022-03-01]. ISSN 1619-5272. Dostupné z: doi: <https://1url.cz/XrLXR>.

¹⁵⁾ S ohledem na mnohost subjektů, které mohou být poskytovateli veřejné podpory, budu v tomto článku užívat zjednodušující zkratky „veřejný subjekt“ anebo „poskytovatel“.

2. Historie kritéria subjektu v tržním prostředí¹⁶⁾

Obecně lze vycházet z toho, že existují celkem tři základní subkritéria v rámci kritéria subjektu v tržním prostředí: (i) kritérium soukromého investora, (ii) kritérium soukromého věřitele a (iii) kritérium soukromého prodávajícího. Někteří autoři pak v širším smyslu hovoří dále o kritériu soukromého kupujícího a soukromého ručitele (market guarantor).¹⁷⁾ Jiní kritérium soukromého ručitele podřazují pod kritérium soukromého věřitele, případně tak činí též u kritéria soukromého prodávajícího.¹⁸⁾ Z pohledu doktríny jsou tak ukotvena nejpevněji kritéria soukromého investora a soukromého věřitele. Pro účely této části článku bude počítáno s tradičním členěním na prvně uvedená tři kritéria.

2.1 Kritérium soukromého investora

Co se týče samotného účelu kritéria subjektu v tržním prostředí, ten spočívá v řešení nesnadné problematiky zasahování státu do tržního hospodářství s principem neutrality ve vztahu k vlastnictví dle článku 345 Smlouvy o fungování Evropské unie.¹⁹⁾ Pokud jedná veřejný subjekt tak, že naplní některé z uvedených kritérií subjektu v tržním prostředí, jedná tržním způsobem, a tudíž neudílí veřejnou podporu.

Za prvopočátek kritéria soukromého investora lze označit odpověď Evropské komise na otázku vznesenou německým politikem, Fritzem Burgbacherem, v roce 1963.²⁰⁾ Otázka směřovala na posouzení, zda určitá státní opatření, typicky poskytování dotací veřejným podnikům či vzdání se nároků vůči veřejnému podniku, jsou v rozporu s tehdejšími články 85 až 94 smlouvy o Evropských společenstvích. Evropská komise tehdy mimo jiné uvedla, že vzdání se nároků vůči veřejnému podniku může být veřejnou podporou. Poněkud zajímavější byl navazující názor Komise, kdy rozvedla, že by vzdání se nároku bylo veřejnou podporou tehdy, pokud by soukromý vlastník nebo akcionář ve srovnatelné situaci neučinil totéž, tj. typicky v případech spíše politické než ekonomické motivace státu. Již v tomto stanovisku Komise je

---

¹⁶⁾ Zde si dovoluji dále odkázat na kapitolu knihy, která zpracovává historii kritéria subjektu v tržním prostředí Ó CAOIMH, A., SAUTER, W.: *Criterion of Advantage*. HOFMANN, H. C. H., MICHEAU, C.: *State Aid Law of the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 105-115. ISBN 978-0-19-872746-0.

¹⁷⁾ WENDLAND, B., STANDTKE, H.: *European Commission v Electricité de France - a Distant Mirror. Milestones in State Aid Case Law*. Berlin: Lexxion Publisher, 2017, s. 518. ISBN 978-3-86965-312-9.

¹⁸⁾ Srov. BACON, K.: *Economic Advantage*. BACON, K.: *European Union Law of State Aid*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, s. 44 a násl. ISBN 978-0-19-878736-5 a podobně též BARENTS, R.: *Directory of EU Case Law on State Aids*. Third edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B.V., 2019, s. 97 a násl. ISBN 978-94-035-1101-6.

¹⁹⁾ WENDLAND, STANDTKE, op. cit., s. 518.

²⁰⁾ Pozn. otázka byla uveřejněna v úředním věstníku Evropských společenství (OJ 2235/63 ze dne 17. srpna 1963).

kladen důraz na využívání komparativu srovnatelného ekonomického subjektu ve srovnatelné situaci, vedený premisou, že pokud poskytovatel podpory jedná stejně, jako by činil racionální soukromý subjekt, nemůže se jednat o veřejnou podporu.

Dalším (nikoliv však jediným) krokem v budování cesty k ustálení kritéria subjektu v tržním prostředí bylo přijetí dokumentu s názvem „*Application of Articles 92 and 93 of the EEC Treaty to public authorities „holdings“*“ v bulletinu Evropského hospodářského společenství č. 9 z roku 1984.²¹⁾ Ten řešil především vztahy veřejných subjektů k jimi vlastněným společnostem. I zde Komise prohlásila, že obecně lze za veřejnou podporu považovat ta jednání, která by soukromý investor za běžných tržních podmínek neučinil. Typicky pak půjde o veřejnou podporu tehdy, pokud vloží poskytovatel kapitál do podniku, ačkoliv nebude reálně očekávat v rozumné době návratnost investice.

Co se týče judikatury, jedno z prvních rozhodnutí, kde byl aplikován test subjektu v tržním prostředí, resp. subkritérium soukromého investora, byl rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 1986, *Belgie v. Komise*, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302. Jeho obsahem bylo primárně srovnání investice Belgie do společnosti, která byla ve špatném hospodářském stavu, s korektivem tím, co by učinil, či neučinil hypotetický soukromý akcionář. Z materiálního hlediska tak začaly vznikat základy pojmu soukromého investora, ač samotný název byl vymezen téměř o pět let později. První použití nového pojmosloví je tak možné najít až v roce 1990, kdy generální advokát Van Gerven ve svém stanovisku hovořil o „*prudent private investor criterion*“.²²⁾ Podstatou odkazovaného řízení bylo kontinuální financování společností spadajících do italského státního koncernu Ente Nazionale Idrocarburi, a to i přes jejich dlouhodobou ztrátovost. Generální advokát tehdy shrnul, že žádný racionální soukromý investor by nepokračoval v podpoře subjektů, které jsou ve ztrátě bez rozumného restrukturalizačního plánu. V následujících letech se pak kritérium soukromého investora stalo pevným institutem práva veřejných podpor a častým argumentačním proudem. Toto kritérium lze hodnotit jako dle mého názoru nejobtížnější v porovnání s kritériem soukromého věřitele a kritériem soukromého prodávajícího.

2.2 Kritérium soukromého věřitele

Dalším subkritériem subjektu v tržním prostředí je kritérium soukromého věřitele. Využívá se zpravidla tehdy, pokud je přezkoumáváno opatření spočívající v restrukturalizaci dluhu, nejčastěji pokud dochází k odpuštění části nebo celého dluhu. V takovém případě je přezkoumáváno, zda k odpuštění dluhu došlo za podmínek, za kterých by tak učinil soukromý věřitel ve srovnatelné situaci. Historicky lze za první rozhodnutí, kde byl tento test použit, považovat rozsudek Soudního dvora z roku 1999,

---

²¹⁾ Přepis dostupný např. zde: <https://1url.cz/drLX9>.

²²⁾ Stanovisko generálního advokáta ze dne 11. října 1990, *Itálie v. Komise*, C-303/88, ECLI:EU:C:1990:352, bod 11.

DM Transport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332. Belgický soud dospěl k podezření, že Belgické království bylo značně tolerantní ke společnosti Déménagements-Manutention Transport SA, neboť jí poskytlo významné úlevy při úhradě příspěvků sociálního zabezpečení. Důsledkem byla možnost společnosti nadále pokračovat v její činnosti, ačkoliv se nacházela dle tamějších předpisů ve stavu úpadku. Jak poznamenal Soudní dvůr, opřen o výklad generálního advokáta Jacobse,²³⁾ kritérium soukromého investora za daných skutkových okolností nepřichází v úvahu. Nelze proto srovnávat činnost poskytovatele podpory se soukromým investorem, ale spíše se soukromým věřitelem, a to takovým, který je co nejvíce ekvivalentní k poskytovateli podpory současně jednajícím ve svém podnikatelském zájmu. Takový věřitel by měl tudíž zvažovat, které jednání vůči dlužníkovi mu umožní od dlužníka získat co nejvyšší podíl z pohledávky zpět. Pokud by takovouto metodou měl být insolvenční návrh (případně likvidace společnosti), racionální soukromý věřitel by takové řešení bezpochyby zvolil. Pokud tak naopak veřejný subjekt, např. obec neučiní, zpravidla půjde o zvýhodnění. Přitom je ale třeba mít na paměti, že veřejný subjekt je oprávněn posuzovat situaci z dlouhodobého hlediska.²⁴⁾ Pokud může získat např. za 10 let od dlužníka větší obnos, než by získal v insolvenčním řízení, může se rozhodnout odložit splatnost dluhu²⁵⁾. Co však bývá zpravidla indikátorem přítomnosti zvýhodnění (a též častým důvodem, proč nedojde k naplnění podmínek kritéria soukromého věřitele) je situace, kdy poskytovatel podpory úhradu dluhu žádným způsobem neřeší, resp. pokud věřitel pouze vyčkává, ačkoliv není objektivně žádná naděje na splacení dluhu v budoucnu.²⁶⁾

Samozřejmě je nutno dodat, že právo veřejných podpor má značně kazuistickou povahu, proto bude vždy do značné míry záležet na posouzení kontextu dané doby, hospodářského stavu atp. V České republice s ohledem na obecně známou nízkou míru uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení (zejména v případech nezajištěných věřitelů) bude tato skutečnost významným argumentem pro příklon k odmítnutí zahájení insolvenčního řízení, a insolvenční návrh by měl být spíše posledním v úvahu přicházejícím řešením.²⁷⁾

2.3 Kritérium soukromého prodávajícího

Třetím využívaným subkritériem subjektu v tržním prostředí je kritérium soukromého prodávajícího. Jeho vznik se váže k rozsudku Tribunálu ze dne

---

²³⁾ Srov. stanovisko generálního advokáta ze dne 24. září 1998, *DM Transport, C-256/97, ECLI:EU:C:1998:436*, bod 34-36.

²⁴⁾ Srov. stanovisko generálního advokáta ze dne 1. dubna 2004, *Španělsko v. Komise, C-276/02, ECLI:EU:C:2004:211*, bod 39.

²⁵⁾ Samozřejmě při zohlednění pravděpodobnosti tohoto budoucího zisku.

²⁶⁾ Srov. stanovisko generálního advokáta ze dne 8. června 2000, *Španělsko v. Komise, C-480/98, ECLI:EU:C:2000:305*, bod 37.

²⁷⁾ Samozřejmě zde vycházím z toho, že jsou naplněny podmínky pro podání insolvenčního návrhu věřitelem (zejména mnohost věřitelů). Zcela jinou otázkou je případné vymáhání neoprávněně udělené veřejné podpory.

28. února 2012, *Land Burgenland a Rakousko v. Komise*, T-268/08, ECLI:EU:T:2012:90, jakož i rozsudek Soudního dvora ze dne 24. října 2013, *Land Burgenland a další v. Komise*, C- 14/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, kterým byl prve uvedený rozsudek potvrzen a použití testu soukromého prodávajícího posvěceno. Za zmínku rozhodně stojí, že Komise a Tribunál ve svém rozhodnutí odkázaly na výroční zprávu č. 23 o politice hospodářské soutěže z roku 1993,²⁸⁾ ve které Komise tehdy preventivně popsala, které způsoby privatizace a prodeje veřejného majetku mohou být veřejnou podporou, a které nikoliv. Komise ve zprávě zejména zdůraznila nutnost prodávat majetek v otevřené soutěži o nejvyšší nabídku. Pokud tak veřejný subjekt neučiní, je zde *a priori* riziko, že se může jednat o veřejnou podporu.

Pro aplikaci kritéria soukromého prodávajícího je tudíž třeba zajistit, že prodejní cena je tržní cenou, tj. cenou za „ *kterou by mohl stanovit soukromý subjekt, jenž jedná za podmínek obvyklé hospodářské soutěže [...]* “.²⁹⁾ Tak tomu bude zejména, pokud je cena výsledkem soutěžního, transparentního, nediskriminačního a bezpodmínečného nabídkového řízení.³⁰⁾ Současně se musí jednat o nejvyšší nabídku v rámci nabídkového řízení, která je závazná, věrohodná a výběr je zcela oproštěn od jakéhokoliv nekalého úmyslu kupujícího.³¹⁾ Samozřejmě, že nabídkové řízení není vždy vhodnou volbou. V řadě případů se může jednoduše stát, že se přihlásí pouze jeden účastník, což bývá zpravidla problematické. Samozřejmě to neznamená automaticky, že dochází ke zvýhodnění, avšak může to znamenat, že podmínky nabídkového řízení byly příliš přísné, anebo dokonce, že byly nastaveny tak, aby zvýhodnily jednoho z účastníků. V případě druhé z těchto alternativ půjde zpravidla vždy o zvýhodnění.³²⁾ Mimo to může jít i o případy, kdy předmět prodeje má význam pouze pro jeden další subjekt.

Další možnou metodou pro aplikaci kritéria soukromého prodávajícího je využití znaleckého posudku. Dle mých zkušeností je tento postup v praxi častý, a to zejména ze dvou praktických důvodů. Zaprvé proto, že správné nastavení nabídkového řízení je poměrně náročné, a to jak právně, tak ekonomicky i administrativně. Zadruhé nabídkové řízení, ačkoliv je preferováno Komisí, neposkytuje, jak již bylo výše uvedeno, vždy dostatečnou

---

²⁸⁾ European Commission, Directorate - General for Competition, Secretariat - General, XXIIIrd Report on competition policy 1993, Publications Office, 1995, dostupné např. zde <https://1url.cz/vrLOL>.

²⁹⁾ Rozsudek Tribunálu ze dne 28. února 2012, *Land Burgenland a Rakousko v. Komise*, T-268/08, ECLI:EU:T:2012:90, bod 48.

³⁰⁾ Srov. odst. 89 a násl. Sdělení Komise o pojmu státní podpora uvedeném v čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (C/2016/2946).

³¹⁾ NICOLAIDES, P.: *Private Vendor Principle: How to Organise a State-Aid-Free Sale of Public Assets*. Lexxion [online]. Berlin: Lexxion Publisher, 2013, 15. 11. 2013 [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/OrLO3>.

³²⁾ NICOLAIDES, P.: *A Real Estate Deal that Does not Affect Intra-EU Trade*. Lexxion [online]. Berlin: Lexxion Publisher, 2020, 22. 9. 2020 [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/WrLOC>.

důkazní základnu pro dodržení pravidel veřejné podpory a standardu péče řádného hospodáře. Zjednodušeně řečeno je pro odpovědné osoby jednodušší nerisikovat a spolehnout se na závěry znaleckého posudku, než realizovat zpravidla zdlouhavé nabídkové řízení, které při drobné chybě může vést ke značně negativním důsledkům, v nejhorším případě i ke vzniku trestní odpovědnosti. Uvedené se samozřejmě nevztahuje na případy, kdy je prodávající povinen postupovat skrze nabídkové či obdobné řízení na základě právních předpisů.

Pro úplnost pak zbývá dodat, že obdobný přístup jako v případě soukromého prodávajícího je možné aplikovat též u nákupu věcí či služeb. V takovém případě je však zpravidla kupující vázán pravidly zadávání veřejných zakázek, nevyhne se tedy povinnosti uskutečnit již zmíněné nabídkové řízení. Dodržení postupu zadávání veřejných zakázek pak vede v obecné rovině k závěru, že nedošlo ke zvýhodnění.³³⁾

V případě koupě je však třeba mít na paměti nadto hledisko potřeby, tj. existenci potřeby kupujícího majetek či služby od prodávajícího koupit. I koupě za tržních podmínek tak může být zvýhodněním, pokud veřejný subjekt jako strana kupující majetek či služby fakticky nepotřebuje.³⁴⁾

3. Vztahy jednotlivých subkritérií kritéria subjektu v tržním prostředí

Použitelnost kritéria soukromého věřitele je dána zpravidla v případech, kdy existuje určitá peněžitá pohledávka nebo pohledávky veřejného subjektu vůči podniku a kdy následně veřejný věřitel uvažuje o tom, jakým způsobem zajistí splnění dluhu dlužníka. Následně věřitel zvažuje, zda podá žalobu na plnění, začne vyjednávat s dlužníkem o restrukturalizaci dluhu, podá insolvenční návrh a část dluhu promine atp. Všechna tato jednání musí ale činit tak, aby částka získaná zpět byla co nejvyšší.³⁵⁾ Je tedy zřejmé, že toto kritérium není použitelné tehdy, kdy se veřejný subjekt nachází teprve ve fázi rozhodování, např. o tom, zda samotný úvěr poskytne, či nikoliv (případně za jakých podmínek) pak je třeba postupovat dle kritéria soukromého investora.

---

³³⁾ Srov. odst. 93 Sdělení Komise o pojmu státní podpora uvedeném v čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (C/2016/2946).

³⁴⁾ Srov. např. rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 28. ledna 1999, *BAI v. Komise*, T-14/96, ECLI:EU:T:1999:12, případně rozsudek Soudního dvora ze dne 1. června 2006, *P&O European Ferries (Vizcaya) v. Komise*, spojené věci C-442/03 P a C-471/03 P, ECLI:EU:C:2006:356.

³⁵⁾ NICOLAIDES, P.: *When Should the State Forget its Past Financial Assistance to Undertakings?*. European State Aid Law Quarterly [online]. Berlin: Lexxion Publisher, 2018, 17(2), s. 261 [cit. 2022-03-01]. ISSN 1619-5272. Dostupné z: doi: <https://1url.cz/arLOf>.

Kritérium soukromého prodávajícího je pak aplikovatelné tehdy, kdy dochází k prodeji věcí hmotných³⁶⁾ i nehmotných³⁷⁾, jakož i služeb.³⁸⁾ Pro úplnost je třeba dodat, že jednotlivé transakce či jednání je třeba chápat komplexně, nikoliv jako izolované prvky. Proto pokud bude prodej majetku pouze částí většího komplexu jednání, zpravidla bude třeba postupovat dle obecného kritéria soukromého investora. Kritérium soukromého prodávajícího a věřitele je tak třeba aplikovat zpravidla pouze na případy, které nepřesahují postavení věřitele v rámci vymáhání své pohledávky vůči dlužníkovi, a postavení prodávajícího při realizaci prodeje věci či služby kupujícímu.

Uvedené závěry lze vztáhnout i na kritérium soukromého kupujícího a soukromého ručitele. Bez ohledu na jejich charakter jako samostatných či nesamostatných subkritérií budou tato aplikovatelná pouze v úzce vymezeném okruhu případů. Pokud tedy například bude veřejný subjekt plánovat koupit podíl ve společnosti, které se současně rozhodne poskytnout finanční záruku, bude třeba postupovat dle kritéria soukromého investora. Totožný závěr by mělo být možné dovodit v případě, kdy veřejný subjekt poskytne záruku společnosti, ve které již podíl vlastní, neboť v takovém případě by jednal jak z pozice ručitele, tak z pozice společníka. V takovém případě by dle mého názoru muselo kritérium soukromého ručitele ustoupit kritériu soukromého investora.

4. Kritérium soukromého dlužníka

Výše jsou tedy zprostředkována pravidla aplikace pro tři tradiční subkritéria subjektu v tržním prostředí s krátkým upozorněním na dvě další dosud neustálená subkritéria. Je evidentní, že kritérium subjektu v tržním prostředí pokrývá rozsáhlé spektrum právních jednání, kdy určitým způsobem máme zakotvena dílčí subkritéria pro prodej, pro vymáhání dluhu, pro jednoduché i komplexní investice, jakož i v širším smyslu pro poskytování záruk a pro nákup. Můžeme si však klást otázku, co má činit poskytovatel případné podpory tehdy, kdy je naopak on dlužníkem, tedy v případě kdy se nachází v situaci opačné ve vztahu k případům aplikace kritéria soukromého věřitele. Soudní dvůr Evropské unie se rozhodl tuto otázku vyřešit vytvořením nového kritéria soukromého dlužníka. Otázka byla předmětem přezkumu na úrovni Evropské komise³⁹⁾ a následně na úrovni Soudního dvora Evropské unie⁴⁰⁾

---

³⁶⁾ Např. rozsudek Tribunálu ze dne 9. prosince 2015, *Řecko v. Komise*, spojené věci T-233/11 a T-262/11, ECLI:EU:T:2015:948.

³⁷⁾ Např. rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 7. června 2006, *Ufex a další v. Komise*, T-613/97, ECLI:EU:T:2006:150, a rozsudek Tribunálu ze dne 12. června 2014, *Sarc v. Komise*, T-488/11, ECLI:EU:T:2014:497.

³⁸⁾ Např. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. listopadu 2003, *GEMO SA*, C-126/01, ECLI:EU:C:2003:622.

³⁹⁾ Viz rozhodnutí Komise (EU) 2018/556 ze dne 25. srpna 2017 o státní podpoře SA.35356.

⁴⁰⁾ Viz rozsudek Tribunálu ze dne 24. října 2019, *Autostrada Wielkopolska v. Komise*, T-778/17, ECLI:EU:T:2019:756, a rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2021, *Autostrada Wielkopolska v. Komise a Polsko*, C-933/19 P, ECLI:EU:C:2021:905.

v řízení týkajícím se podpory poskytnuté polským státem společnosti Autostrada Wielkopolska (AW), kdy výsledkem bylo vytvoření zmíněného nového kritéria.⁴¹⁾

AW je společnost, která na základě koncese z roku 1997 vybudovala a provozovala dálnici A2 v Polsku. Na základě koncesní smlouvy jí bylo umožněno stanovovat mýtné pro různé druhy vozidel, nejvýše však do stanovené maximální částky. Po vstupu do Evropské unie bylo Polsko donuceno transponovat směrnici Evropského parlamentu a Rady 1999/62/ES ze dne 17. června 1999 o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly, na základě níž nelze ukládat za užívání vozovky současně mýtné i poplatky. Provedení směrnice do polského zákona o zpoplatněných dálnicích a Státním silničním fondu tak v podstatě pro AW znamenalo, že nemohla účtovat mýtné pro určitou kategorii vozidel (těžká nákladní vozidla), neboť ta již platila poplatek za užívání silnic v Polsku jiným způsobem. Z toho důvodu bylo součástí novely též zakotvení práva držitelů koncese na náhradu tohoto rozdílu, a to ve výši 70 % z částky vypočtené vynásobením skutečného počtu jízd těžkých nákladních vozidel tzv. stínovým mýtným, které mělo být dojednáno s jednotlivými držiteli koncesí. Sjednaná dohoda s AW tento mechanismus zakotvila včetně metody pro ověřování, zda nedochází k nadměrným kompenzacím.

Problém však nastal po několika letech, kdy bylo mimo jiné zjištěno, že společnost AW (zřejmě úmyslně) počítala se starší studií provozu, počítající s daleko vyšším provozem, než jak ukazovala aktuálnější studie. Tím v podstatě dosáhla na vyšší částky, než měla reálně dostat. Polsko se tak rozhodlo bránit, avšak prohrálo u rozhodčího soudu. Zřejmě i z toho důvodu se Polsko rozhodlo uvedeně jednání nahlásit jako veřejnou podporu. Evropská komise případ přezkoumala a dospěla k závěru, že o nadměrnou kompenzaci s ohledem na špatný výpočet stínového mýtného skutečně šlo.

Zajímavá je v tomto případě též argumentace AW stran naplnění principu subjektu v tržním prostředí. Pomineme-li trochu prazvláštní situaci, kdy Polsko jako poskytovatel veřejné podpory popíralo, že by jednalo stran špatného výpočtu kompenzací v souladu s kritériem subjektu v tržním prostředí, zatímco společnost AW jako příjemce veřejné podpory naopak prohlašovala, že Polsko v souladu s kritériem fakticky jednalo,⁴²⁾ obsahuje argumentace společnosti AW řadu fascinujících poznatků. Společnost AW především tvrdila, že stanovení kompenzací za novelu zákona bylo zcela v souladu s běžnými tržními podmínkami, a to z důvodu, že stínové mýtné mělo být po dvou letech od sjednání kontrolováno, jakož i z důvodu stanovení maximálního

---

⁴¹⁾ Je třeba dodat, že pojem kritéria soukromého dlužníka byl použit až Soudním dvorem, ačkoliv implicitně je ho možné dovodit též v rozhodnutí Komise a rozsudku Tribunálu.

⁴²⁾ Této zvláštní situace si povšiml též Tribunál, jak vyplývá z bodu 58 rozsudku.

stropu financování, a to bez jakéhokoliv vlivu inflace či kurzových změn. Druhým hlavním argumentem společnosti AW pak bylo, že se dodatečně prokázalo, že skutečná vnitřní míra návratnosti se blížila více požadavkům Polska než společnosti AW. Třetí argument pak vycházel z toho, že pokud by Polsko nesouhlasilo se sjednaným stínovým mýtným, vedlo by to k ukončení koncese a následné žalobě společnosti AW vůči Polsku na náhradu škody s odkazem na nedostatečnost vnitřní míry návratnosti ke splacení půjčky Evropské investiční banky (EIB), kterou společnost AW získala na výstavbu dálnice. Pro úplnost je pak třeba dodat, že jako referenční kritérium pro argumentaci bylo zvoleno kritérium soukromého investora.

Komise se následně ve svém rozhodnutí ke kritériu soukromého investora explicitně nevyjádřila. Za zmínku rozhodně stojí, že Tribunál však dovedl, že z rozhodnutí je seznatelné, že se Komise tímto argumentem implicitně zaobírala.

Společnost AW následně rozhodnutí Komise napadla u Tribunálu. Jedním z hlavních argumentů bylo nesprávné posouzení kritéria soukromého investora. Zaměříme-li se pouze na tuto argumentaci, společnost AW tvrdila především, že soukromý investor by vycházel ze starší studie, jak již ostatně společnost AW tvrdila v rámci řízení před Komisí, a nikoliv z novější studie.

Tribunál však argumentaci AW zcela zamítl. Především přitom zdůraznil, že soukromý subjekt by zohlednil pouze náhradu příjmů z koncese, kterou společnost AW utrpěla na základě novely zákona, nikoliv jakoukoliv další částku kompenzací. Navíc neexistuje v podstatě žádný důvod pro využití starší studie pro kompenzace na úkor novější. To je dle mého názoru logický závěr. Pokud jsou dostupné dvě studie, kdy jedna z nich počítá s vyšším provozem, a tudíž vyšší kompenzací, a druhá počítá s nižším provozem a nižšími kompenzacemi, žádný soukromý subjekt by první možnost nikdy neupřednostnil, pokud by tak nebyl povinen učinit, neboť by ho nutila hradit více, než by měl. Navíc, jak zdůraznil Tribunál, je třeba zvolit studii, která bude aktuální vzhledem k době rozhodnutí o konkrétní veřejné podpoře, aplikováno na případ společnosti AW, tj. nejaktuálnější studii v porovnání s dobou rozhodnutí náhradě škody, nikoliv v porovnání se zahájením provozu dálnice.

Argumentace stran půjčky od EIB pak byla Tribunálem též odmítnuta. Tribunál přitom správně připomenul, že půjčka nebyla rozhodující při sjednávání výše kompenzací, neboť tím byla pouze výše ztráty příjmů způsobená přijetím novely zákona. Stejný osud sdílela i argumentace týkající se rizika potřeby zajištění nového provozovatele dálnice, resp. zajištění provozu svými silami, na straně Polska pro případ ukončení smlouvy. Soukromý subjekt by neudělil příjemci nadměrnou kompenzaci pouze, protože by musel případně nést náklady provozu. Též argumenty o tom, že kompenzace měly zahrnovat rizika stínového mýtného pro společnost AW, byly odmítnuty s poukazem na důkazní nouzi při prokázání řešení této otázky v rámci jednání. Argumentace kurzovými a inflačními riziky dopadla též nepříznivě.

Zásadním je však rozsudek Soudního dvora.⁴³⁾ V něm Soudní dvůr dospěl k závěru, že použitelným kritériem je pouze kritérium soukromého dlužníka, nikoliv kritérium soukromého investora. Použití kritéria soukromého dlužníka lze považovat za inovativní, neboť se jednalo o první rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, které ho aplikovalo.⁴⁴⁾ Základním východiskem pro úvahu soudu byl dluh způsobený změnou zákona v návaznosti na směrnici vedoucí ke vzniku škody v podobě snížení výnosu z mýtného za určitou kategorii vozidel. Zjednodušeně řečeno, pokud by byl ve srovnatelné situaci soukromý dlužník, uhradil by pouze tuto částku, kterou musí uhradit, a nic více.

Mimoto Soudní dvůr vymezil kritérium soukromého dlužníka vůči kritériu soukromého věřitele, kdy cílem věřitele je maximalizace částek představující jeho pohledávku. Z toho důvodu měla Komise povinnost zhodnotit možnosti, které by soukromý věřitel za tím účelem zvážil.⁴⁵⁾ Cíl soukromého dlužníka, tedy úhrada dluhu v co nejnížší částce maximálně ve výši sjednané či zákonné, je však opačný. Soukromý dlužník by tak nekompenzoval inflační, kurzovní a jiná rizika, pokud je věřitel vůči dlužníkovi neuplatnil.

Soudní dvůr se mimo jiné vyjádřil k otázce inflace a kurzových rizik. Dovodil, že Polsko nemělo žádný důvod pro kompenzaci věřitele za uvedená rizika, resp. srovnatelný soukromý dlužník by tato rizika zásadně nekompenzoval, a to s výjimkou situace, kdy by:

1. měl dlužník povinnost tyto skutečnosti zohlednit, nebo
2. by to bylo v jeho zájmu v širším kontextu, zejména s ohledem na dotčený smluvní vztah.⁴⁶⁾

Dotčený odstavec rozsudku lze dle mého názoru zobecnit tak, že pokud má veřejný subjekt naplnit kritérium soukromého dlužníka, musí uhradit dluh pouze ve výši, která je stanovena smlouvou či zákonem. To přitom platí zřejmě pro všechny dluhy, a to bez ohledu na titul, tedy mimo jiné i na dluh z titulu náhrady škody. To však neznamená, že by měl dlužník pasivně přijmout výpočet dluhu (samozřejmě s výjimkou případů, kdy je výše dluhu zcela jasná a sporování by postrádalo smysl), jak jej uplatnil věřitel, ale měl by naopak učinit vše, co je v souladu s korektivy práva, jako jsou dobré mravy, či veřejný pořádek, aby dosáhl minimalizace výše dluhu. Pokud je tedy například nárok z náhrady škody odvozen od závěrů znaleckého posudku, měl by dlužník zajistit přezkum dotčeného posudku, pokud jsou zde důvody pro pochybnost

---

⁴³⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2021, *Autostrada Wielkopolska v. Komise a Polsko*, C- 33/19 P, ECLI:EU:C:2021:905.

⁴⁴⁾ Žádné jiné dřívější rozhodnutí, které by toto kritérium aplikovalo, se nepodařilo autorovi tohoto článku nalézt. Shodně též NICOLAIDES, P.: *First Case of a "Private Debtor" Test?* Lexxion [online]. Berlin: Lexxion Publisher, 2021, 14. 12. 2021 [cit. 2021-12-31]. Dostupné z: <https://1url.cz/VrLOn>.

⁴⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. září 2017, *Komise v. Frucona Košice*, C-300/16, ECLI:EU:C:2017:706.

⁴⁶⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2021, *Autostrada Wielkopolska v. Komise a Polsko*, C 933/19 P, ECLI:EU:C:2021:905, bod 124.

o jeho správnosti. Podobně pokud by existovaly dvě studie, jako v případě společnosti AW, z nichž jedna by umožňovala dlužníkovi uhradit nižší dluh, soukromý dlužník by rozhodně nehradil dluh nad tento nižší rámeček. Stejně tak by měl jednat i veřejný dlužník za účelem naplnění kritéria soukromého dlužníka.⁴⁷⁾

Aktivita dlužníka je dle mého názoru potřebná též, co se týče včasného splácení dluhu. Pokud má být kritérium soukromého dlužníka naplněno, měl by být dluh hrazen takovým způsobem, aby nedošlo k jeho nárůstu, a to zejména v podobě úroků z prodlení, smluvních pokut či jiných sankcí spojených s prodlením dlužníka. Ba naopak by mělo dojít k odmítnutí všech nároků, které toto kritérium nesplní, tak například dodatečné sjednání inflační doložky ve prospěch věřitele by mělo být v rozporu s tímto kritériem, a tedy by se jednalo o zvýhodnění.⁴⁸⁾

Jedinou výjimkou z výše uvedené maximální částky je situace, kdy mají dlužník a věřitel mezi sebou smluvní vztah, který vyžaduje zohlednit i další okolnosti, přičemž uhrazení vyšší částky musí být v zájmu veřejného dlužníka, resp. zvýhodnění věřitele v rámci jednoho dluhu musí být kompenzováno prospěchem v zájmu veřejného dlužníka.

Je otázkou, co si pod touto výjimkou představit. Uvedený text nabízí celou škálu možných otázek:

1. Musí být tento zájem veřejného dlužníka ekonomický, anebo může být i sociální, ekologické či jiné povahy?
2. Musí hodnota zájmu přesáhnout hodnotu zvýhodnění, která je poskytnuta věřiteli nad nutný rámeček, nebo postačuje rovnost?
3. Jaký je vztah tohoto subkritéria k ostatním subkritériím subjektu v tržním prostředí?

Dovolím si tvrdit, že v případě odpovědi na první otázku je třeba zohlednit pouze zájem ekonomický. Mám za to, že hodnota zájmu dlužníka by měla být kvantifikovatelná, neboť pouze tak je možné posoudit, nakolik došlo ke zvýhodnění či nikoliv prostřednictvím platby vyšší částky. Nemůže být ospravedlnitelným zájmem například snaha udržet zaměstnanost v regionu. Dle mého názoru je v tomto případě možné přiměřeně vycházet z judikatury Soudního dvora, dle níž je třeba v případě aplikace testu subjektu v tržním prostředí ponechat stranou „*veškeré aspekty, které výlučně souvisejí s úlohou určitého členského státu jakožto orgánu veřejné moci (např. sociální aspekty, aspekty*

---

⁴⁷⁾ Tamtéž, bod 180.

⁴⁸⁾ Je třeba dodat, že pokud veřejný subjekt sjednal nevýhodné podmínky již v původní smlouvě (například inflační doložku, ačkoliv věděl, že není u podobných smluv zvykem), ačkoliv věděl, že by takto soukromý subjekt neučinil, může to být samo o sobě v rozporu s kritériem soukromého investora.

*regionální politiky a odvětvové aspekty).*⁴⁹⁾ Tento závěr potvrzuje též to, že cíle a zájmy neekonomické povahy jsou kryty následným posouzením v rámci kompatibility.

Odpověď na druhou otázku již není tak jednoznačná. Přikláním se zde k závěru, že nebude postačovat rovnost. Vycházím-li z předchozí odpovědi vyžadující kvantifikovatelnost zájmu veřejného dlužníka, bude třeba, aby prospěch, který má veřejný dlužník získat z úhrady nad rámec nezbytného maxima dluhu, byl vyšší než částka, která má být uhrazena nad rámec maxima. Důvodem je to, že pokud má racionálně jednající soukromý subjekt na výběr mezi možností A a možností B, kdy možnost A spočívá pouze v úhradě dluhu, zatímco možnost B předpokládá úhradu vyšší částky, avšak spojenou s dalším prospěchem, logika mu při rovnosti hodnot obou možností dle mého názoru velí zvolit to řešení, které bude nejjednodušší a bude vyžadovat co nejméně jeho aktivity. Veřejný dlužník by měl učinit totéž. Otázkou však zůstává, zda by v takovém případě došlo i přes nenaplnění kritéria soukromého dlužníka ke zvýhodnění fakticky, pokud by byl prospěch věřitele a dlužníka rovné.

Konečně je nezbytné definovat význam a zařazení kritéria soukromého dlužníka do rámce stávajících kritérií subjektu v tržním prostředí. V prvé řadě lze upozornit, že využitelnost tohoto kritéria bude spíše nižší, podobně jako u kritéria soukromého věřitele a soukromého prodávajícího. Důvodem je přísné nastavení, dle něž bude poměrně jednoduché zpravidla rozhodnout, kdy bude naplněno a kdy nikoliv, resp. ve většině případů bude toto kritérium spíše trumfováno kritériem soukromého investora. Kritérium soukromého dlužníka bude mít své využití v případě (podobně jako kritérium soukromého věřitele), kdy dojde např. k uzavření smlouvy a až následně nastane v rámci smluvního vztahu určitá skutečnost, ať již smlouvou v základu předvídatelná či nikoliv. Později nastanuvší skutečnost tak nebude možné posuzovat v rámci kritéria soukromého investora, dle kterého by se posuzoval soulad smlouvy a jejího obsahu k době uzavření ve srovnání s jednáním soukromého investora.

Aplikováno na případ společnosti AW, kdy existovala smlouva, to znamená nemožnost aplikace kritéria soukromého investora (kdy samozřejmě samotné její uzavření a obsah by se posuzovaly optikou soukromého investora). Avšak došlo k následnému přijetí zákona, který do smluvního vztahu zasáhl „zvenčí“, a to dokonce do jisté míry bez ohledu na vůli Polska kvůli povinnosti transpozice. Otázka náhrady škody, která tímto zákonem již nemohla být kryta kritériem soukromého investora, musela být řešena optikou kritéria soukromého dlužníka. Hlavní použitelnost kritéria soukromého dlužníka bude tak dopadat primárně na případy, kdy budou veřejné subjekty tvrdit,

---

⁴⁹⁾ Viz odst. 77 Sdělení Komise o pojmu státní podpora uvedeném v čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (C/2016/2946) a zde judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou.

že uhradily vyšší částku pouze z důvodu, že to bylo v jejich širším zájmu, neboť ostatní případy budou na posouzení zpravidla jednodušší.

Závěr

Kritérium soukromého dlužníka je zcela novým institutem práva veřejných podpor. Podle kritéria soukromého dlužníka veřejný dlužník nesmí v obecné rovině uhradit více, než kolik činí samotný dluh. Veřejný dlužník by tak neměl být oprávněn hradit jakoukoliv vyšší částku, a to s výjimkou případů, kdy bude mít danou povinnost tak učinit, anebo pokud to bude v jeho širším zájmu (tj. k jeho prospěchu).

Takový prospěch by měl být dle mého názoru výlučně ekonomické a kvantifikovatelné povahy, nikoliv sociální, ekologické a jiné srovnatelné povahy. Současně platí, že hodnota prospěchu by měla přesáhnout hodnotu částky, která měla být uhrazena veřejnému subjektu nad rámec částky odvozené od smluvní či zákonné povinnosti.

Současně by veřejný dlužník měl pečlivě ohlídat, zda částka požadovaná věřitelem odpovídá skutečnosti, např. zda znalecký posudek je postaven na reálných skutkových základech. To však nejde vykládat jako automatickou obranu, ale představuje pouze pečlivé, racionální a důkladné posouzení dlužníkem. Současně by měl dlužník hradit dluh včas tak, aby nedošlo k jeho zbytečnému navýšení.

Shrnutí:

Článek se zabývá nově ustaveným kritériem soukromého dlužníka v rámci systému práva veřejných podpor a systému kritéria subjektu v tržním prostředí, tedy kritéria užívaného k posouzení, zda došlo ke zvýhodnění podniku či nikoliv. V první části autor stanovuje cíle svého článku. V druhé části se autor věnuje vymezení základních znaků pojmu veřejná podpora. Ve třetí části je uvedeno dělení kritéria subjektu v tržním prostředí na kritérium soukromého investora, soukromého věřitele a soukromého prodávajícího, jakož i popis historických okolností jejich přijetí. Ve čtvrté části jsou pak vymezeny vzájemné vztahy jednotlivých kritérií vůči sobě. Pátá část popisuje judikaturu, která vymezila nové kritérium soukromého dlužníka, analyzuje argumentaci Soudního dvora Evropské unie a řeší některé základní otázky, které toto nové kritérium přináší.

Newly established private debtor criterion within the state aid law system and the system of the market economy operator criterion – summary:

The article deals with the newly established private debtor criterion within the state aid law system and the system of the market economy operator criterion, i.e. the criterion used to assess whether or not an undertaking has been favoured. In the first part, the author sets out the objectives of his article.

In the second part, the author defines the basic features of the concept of state aid. In the third part, the division of the market economy operator criterion into the private investor, private creditor and private seller criteria is presented, as well as a description of the historical circumstances of their adoption. The fourth section then defines the relationships of the criteria in relation to each other. The fifth section describes the case law that has defined the new private debtor criterion, analyses the reasoning of the CJEU and addresses some of the key issues raised by the new criterion.